N°. 39. Donderdag 28 September 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Irrigatie en Landbouw op Java.

Onlangs is bij den uitgever G. A. Kottmann te 's-Gravenhage in den handel gebracht een brochure van de hand des heeren J. Nuhout van der Veen, c.i., Oud-Hoofdingenieur 1ste klasse van den Waterstaat in Ned.-Indië, getiteld:

Nogmaals Irrigatie en Landbouw op Java en een woord over het overbrengen der Irrigatie-afdeelingen naar het Departement van Landbouw.

Reeds in Het Koloniaal Weekblad van 31 Augustus 1911, No. 35, werd in ons „Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht" melding gemaakt van dit geschrift, en aangeteekend, dat het standpunt, door den schrijver ingenomen, zich afspiegelt in de woorden:

„Het overbrengen van het algemeen beheer der „Irrigatie-afdeelingen naar het Departement van „Landbouw, hetgeen in zich sluit het invoeren van „een landbouwkundig beheer, is niet alleen gewenscht, niet alleen noodig, maar, en vooral in „verband met de aanhangige plannen, dringend „noodzakelijk."

Dit is een onderwerp, dat zeker wel mag gerekend worden tot de belangrijkste aangelegenheden, waarin de Regeering geroepen is de noodige voorzieningen te treffen. Het geldt hier toch het hoofdbedrijf van den Javaan, dat, waarvan in hoofdzaak het wel en wee van een groot gedeelte van Ned.-Indië afhankelijk is.

Het zoozeer gewichtige irrigatie-vraagstuk is van af de oprichting van ons Weekblad door de redactie-commissie met de grootste belangstelling gevolgd en besproken. In dank ontvingen wij dan ook een exemplaar van het geschrift ter recensie en gaarne vestigen wij nog eens in het bijzonder de aandacht er op. Tot goed begrip voor oningewijden van de instelling der Irrigatie-afdeelingen op Java doen wij een enkel woord voorafgaan omtrent het doel dier instellingen:

Onder irrigatie-afdeeling verstaat men een afgerond gebied, waarvan de exploitatie der daarin gelegen bevloeiïngswerken over de bouwlanden onder geregeld beheer gebracht wordt.

De noodzakelijkheid van het bestaan van irrigatie-afdeelingen op Java vloeit voort uit de omstandigheid, dat de landbouw op dat eiland niet bloeien kan, zonder dat een zoo nuttig mogelijk gebruik van het niet steeds overvloedig voorhanden zijnd besproeiïngswater voornamelijk voor de rijstvelden, gewaarborgd zij. Zelfs in die streken, waar uit een technisch waterloopkundig oogpunt al het mogelijke is verricht, om door de meest wenschelijke aan- en afvoer van water, het zoo nuttig mogelijke gebruik daarvan te verzekeren, zijn de irrigatie-afdeelingen onmisbaar, omdat er gezorgd moet worden, dat van het voorhandene werkelijk partij wordt getrokken. De ondervinding heeft geleerd, dat, waar de waterverdeeling feitelijk in handen is van de lagere Inlandsche ambtenaren en de desabesturen, het water, behalve door de Europeesche gegadigden, in hoofdzaak gebruikt wordt door apanagehouders en leden van de dessabesturen, terwijl de gewone landbouwer, de kleine man, daarvan niet voldoende en niet op gewenschte tijden gebruik kan maken, ja, in talrijke gevallen, daarvan geheel verstoken blijft.

Het is dus duidelijk, dat de inrichting van krachtig bestuurde irrigatie-afdeelingen in het algemeen belang noodzakelijk is; slechts daardoor kan voor goed een einde gemaakt worden aan een vicieusen toestand, dat meer dan de helft der in naam geïrrigeerde sawahs feitelijk te weinig of in het geheel niet besproeid wordt. Maar evenzoo volgt uit het bovenvermelde, dat de invoering van goed georganiseerde irrigatie-afdeelingen op grooten tegenstand moet stuiten bij de hoogere lagen der landbouwende bevolking, wier belang juist medebrengt, dat de ongeregelde toestand blijft bestaan. Ook bij Europeesche landbouwers, die uitsluitend op eigen voordeel bedacht zijn, geen oog hebben voor het algemeen belang, niet inziende, dat dit ten slotte evenzeer hun belang is, kan voor eene billijke waterverdeeling op weinig steun worden gerekend, daar eene regeling, waarbij aller belangen in het oog wordt gehouden, hun gewoonlijk geen dadelijk voordeel bezorgt, in vele gevallen zelfs enkele moeilijkheden medebrengt. Slechts in streken, waar vele Europeesche landbouwers gevestigd zijn, komt een goed waterbeheer allen, dus ook den minst invloedrijken onder hen, ten goede; doch de meest belanghebbende bij een juiste waterverdeeling, de gewone Javaansche klein-landbouwer, kan in de gegeven omstandigheden zijn stem niet doen hooren.

Het eerste gedeelte der bovengenoemde brochure nu begint met de geschiedenis van de oprichting der eerste irrigatie-afdeeling. Men ziet er uit, hoezeer destijds aan het Departement der Burgerlijke Openbare Werken de aan de inrichting daarvan verbonden moeilijkheden onderschat werden, zoodat men zelfs meende, daarbij de hulp der ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur te kunnen missen. Slechts de bijzonder gelukkige keuze van den chef der eerste, als proef bedoelde, irrigatie-afdeeling en de tijdige tusschenkomst van wijlen den hoofdingenieur van Berckel, waren oorzaak, dat de instelling der irrigatie-afdeelingen, wier beheer thans berust in handen van waterstaatsingenieurs en -opzichters, onder superintendentie der betrokken residenten, toch tot stand kwam.

Voorts behandelt de schrijver, aan de hand van het „Overzicht VIIa" van het „Mindere Welvaartsonderzoek", de geschiedenis van enkele dezer Waterregelingen. Hetgeen de lezer daarvan verneemt, is zeer zeker in de hoogste mate belangwekkend en onwillekeurig wordt men meegesleept door de beschouwingen over de beginselen, die bij die regelingen hebben voorgezeten; schrijver's conclusiën dienaangaande zijn alleszins gerechtvaardigd.

Wij kunnen echter niet nalaten de opmerking te maken, dat voor het doel, door den schrijver met zijne publicatie beoogd, n.l. andermaal de aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid om de irrigatie-afdeelingen onder het beheer van het Departement van Landbouw te brengen, zulk een uitvoerige uiteenzetting dier waterregelingen overbodig mag worden genoemd. Het afdalen in bijzonderheden, die niet rechtstreeks met een zaak verband houden, vooral als dit gepaard gaat met het noemen van de namen der daarbij betrokken personen, wat moeielijk te vermijden is, leidt van de hoofdzaak af en geeft aan tegenstanders de gelegenheid de kwestie te verdoezelen. En dit zou jammer zijn, getuige hetgeen de schrijver in het IIde gedeelte van zijn geschrift aanvoert.

Hij ontzenuwt daarin hetgeen door Professor Lamminga, en den Hoofdingenieur, thans Directeur van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië, Homan van der Heide, tegen hooger genoemd denkbeeld werd ingebracht.

Na deze duidelijke uiteenzetting van zaken, gesteund door aanhalingen uit hetgeen reeds vroeger over hetzelfde onderwerp werd geschreven o.m. door de heeren Van Sandick, Nuhout van der Veen, Von Essen en Professor Treub, lijkt het bijna onbegrijpelijk hoe nog langer kan geweifeld worden met de invoering van zulk een nuttigen, voor de hand liggenden maatregel als het stellen van de irrigatie-afdeelingen onder het beheer van het Departement van Landbouw.

Terecht zegt de schrijver op blz. 90 van zijne brochure:

„Het betreft een groot en inderdaad verreikend „beginsel.

„Een beginsel van zoodanige beteekenis en van „zoo groot gewicht, dat indien er mede bereikt „wordt, wat de voorstanders er zich met grond „van voorstellen, in later dagen gesproken zal „kunnen worden van een gebeurtenis, welke een „ganschen omkeer in de geschiedenis van Java „eindelijk van onze Oost-Indische Koloniën zal „hebben teweeggebracht."

Hieraan zou steller dezes nog willen toevoegen, dat het Departement van Landbouw in Ned.-Indië toch zeker in de eerste plaats geroepen is de belangen van den Inlandschen Landbouw te dienen, en dat dit z. i. nooit volkomen bereikt kan worden, wanneer het irrigatiebeheer aan het Departement van Burgerlijke Openbare Werken wordt opgedragen. Bovendien zal een ieder, die met het land en volk van gindsch bekend is, moeten toegeven, dat, toen door de Regeering de eerste schreden werden gezet op het pad tot verbetering en uitbreiding van het bevloeiïngswezen op Java, dit noodwendig in zich sloot het stichten van een Landbouwdepartement, wijl anders van de te bouwen millioenen kostende werken, noch voor den inlandschen landbouwer, noch voor den Staat, bevredigende uitkomsten zouden zijn te verwachten.

Nimmer mag ten deze uit het oog worden verloren, dat de schatten, tot nu toe aan irrigatiewerken besteed, in hoofdzaak door de Inlandsche landbouwers — voor het overgroote deel minimumlijders —

zijn opgebracht en dat het werkelijk niet langer aangaat, een toestand te bestendigen, welke tegenover de zware offers, door hen gebracht, een daaraan zoo weinig geëvenredigd voordeel voor hen oplevert.

De brochure van den heer Nuhout van der Veen is lang niet altijd even zachtzinnig gesteld, doch zij is op onderhoudende, pakkende wijze geschreven. Wij hopen van harte, dat zij onder de aandacht zal komen van allen in den lande, die invloed op den gang van zaken in Nederlandsch-Indië uitoefenen en dat het gewenschte resultaat er door zal worden bereikt.

Voor belangstellenden ligt het geschrift ter kennismaking op de leestafel van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, den Haag.

E. VAN ASSEN.

Reorganisatie van het Bestuurswezen.

Het Vaderland van 26 dezer bespreekt in haar Vde artikel betreffende de Indische Begrooting bovenstaand punt, en merkt, na het nieuwe voorstel weergegeven te hebben, o.m. op:

„Men ziet het, een geheele omverwerping van de tegenwoordige regeling, en hoewel wij daarvan volstrekt geen tegenstanders zijn, wanneer duidelijk zou blijken, dat het voorgestelde werkelijk betere toestanden zal in het leven roepen, moeten wij nu echter constateeren dat de Memorie van Toelichting dit volstrekt niet aantoont. Om te weten welke verbeteringen men moet aanbrengen, moeten eerst worden aangewezen, niet in vage bewoordingen, maar goed en gedétailleerd uiteengezet, de gebreken van het tegenwoordige stelsel, daarna dient overwogen te worden hoe die gebreken, een voor een kunnen worden weggenomen en eerst wanneer blijkt dat zij niet weg te nemen zijn, gaat men over tot een zoo radicale hervorming.

Dit alles ontbreekt in de toelichting; alles er in is vaag en onbestemd: het is geen forsche, flinke teekening op het doek van hetgeen de schilder eenmaal daarop hoopt in het leven te roepen, maar een geflodder met kleuren en verven, zonder dat de kunstenaar voor zich zelf blijkbaar een juist beeld heeft gevormd, van hetgeen er van worden moet.

Waarom wordt bij het Binnenl. Bestuur niet zoo gewerkt als men dat wel wenschen zou? In de toelichting vindt men daarop geen antwoord en toch weet elk ambtenaar, elk controleur het antwoord daarop te geven: „Omdat er bij het corps groote, zeer groote ontevredenheid en wrevel — dit woord is niet te sterk — heerschen wegens ondervonden achteruitstelling, onbillijke en grievende behandeling, slechte vooruitzichten, enz.

Van die vaak zeer gegronde grieven zwijgt de memorie, te onbegrijpelijker omdat zij de hoofdoorzaak zijn van de minder voldoende prestaties van dat corps.

En toch is het dringend noodig ze te kennen vóór men er toe overgaat een zoo groote hervorming als men nu voorstaat te beginnen.

De Regeering en de volksvertegenwoordiging hebben een buitengewoon gunstige gelegenheid zich van dit alles op de hoogte te stellen, wanneer zij het advies inwinnen van de „Vereeniging van ambtenaren van het B. B.", die hier in Den Haag gevestigd is en zeer zeker bereid zal wezen, de gevraagde inlichtingen te geven.

Eigenlijk is het verwonderlijk, dat deze vereeniging, waar het een maatregel geld, die zoo nauw de belangen harer leden raakt, niet reeds lang gehoord is geworden.

Uit dit alles blijkt, dat de zaak, waarom het gaat, nog eens ernstig in studie moet worden genomen, alvorens de volksvertegenwoordiging verklaart in beginsel zich met de voorgenomen hervorming te kunnen vereenigen. Bij al dat onvaste in het wetsontwerp, staat maar één ding vast: dat men een regeeringscommissaris noodig heeft, voor wien — met het aan hem toegevoegd personeel — liefst f 50.000 's jaars, voorloopig en later dus meer, noodig zullen zijn.

Hoe onaangenaam wij het ook vinden het te moeten zeggen, wij mogen niet verzwijgen, dat dit gedeelte van het voorstel niet alleen bij ons, maar bepaaldelijk bij hier vertoevende Indische bestuursambtenaren een zeer pijnlijken indruk heeft gemaakt, te pijnlijker, omdat als de aanstaande regeeringscommissaris wordt genoemd, dezelfde hoofdambtenaar van wien deze voorstellen zijn uitgegaan. En daarmede wordt in verband gebracht de overhaasting, waarmede deze zeer belangrijke aangelegenheid ter behandeling wordt voorgedragen.

Doch afgescheiden van dit alles, vraagt men zich af: Waarvoor is een Regeeringscommissaris noodig? Over het algemeen zijn wij tegenstanders van het uitzenden van Regeeringscommissarissen.

Is het gehalte der in dienst zijnde hooggeplaatste ambtenaren zoo gering, dat geen hunner met behulp van eenig personeel, dat de Regeeringscommissaris toch ook noodig zou hebben, zulk een arbeid tot stand zou kunnen brengen?

Dit mogen wij niet aannemen, wel dat hij voor het verrichten van dat werk de hulp noodig heeft van een in het binnenlandsch bestuur doorkneed ambtenaar en eenig klerkenpersoneel; met 'n f 18.000 per jaar zou men dan heel ver komen.

Deze regeling zou dit groote voordeel hebben, dat een Regeeringscommissaris, die natuurlijk gekozen wordt uit de oudere ambtenaren, vermoedelijk na een jaar of vijf, als het eigenlijke werk, de invoering, pas goed begint, weggaat met pensioen, terwijl de jongere aan den directeur van B. B. toegevoegde ambtenaar de voorbereiding en de invoering beiden zal kunnen meemaken.

Maar vóór men iets doet, eenig geld toestaat, zullen een beter inzicht in bestaande toestanden en een meer bepaald beter omlijnd plan dan nu het ontwerp geeft, noodig zijn.

Wij hopen daarom, dat de Volksvertegenwoordiging als haar gevoelen uitspreke:

1o. dat de sommen, benoodigd voor lotsverbetering van Inlandsche ambtenaren, behooren gebracht te worden op de begrooting van 1912;

2o. dat zij haar instemming met de voorgestelde reorganisatie van het bestuurswezen in Indië niet kan verleenen, voordat zij nader en vollediger omtrent de bestaande toestanden en omtrent de daarin te brengen verbeteringen is ingelicht;

3o. dat zij het noodig oordeelt, dat in deze aangelegenheid ook het gevoelen wordt ingewonnen van de Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B.;

4o. dat geen noodzakelijkheid bestaat tot het benoemen van een Regeeringscommissaris, doch dat zij haar medewerking wil verleenen, om later, wanneer te zijner tijd de noodzakelijkheid van de nu voorgestelde of nader gewijzigde hervorming in te voeren, mocht blijken, de Regeering in staat te stellen door het in dienst stellen van eenig meerder personeel de voorbereiding daartoe behoorlijk uit te voeren;

5o. dat zij aan het wetsontwerp, zooals het daar ligt, haar goedkeuring niet kan verleenen.

***

In de Nieuwe Courant van denzelfden datum een „Ingezonden stuk" van L., die ons Weekblad ten deze aanhaalt en o.a. zegt:

„Is er wel op het oogenblik een ambtenaarskorps, waarover in een staatsstuk zoo declineerend gesproken wordt als over de ambtenaren B. B.?

Een tegenstelling vormt daarmede wel hetgeen in de jongste openingsrede der Staten-Generaal gezegd is over de ambtenaren over het algemeen, n.l.:

„Burgerlijke en militaire landsdienaren, zoo hier te lande als in de koloniën, vervullen hun taak op lofwaardige wijze", en dat niettegenstaande de ambtenaren in Indië niet op een algemeen hoog peil staan, niet die breede ontwikkeling hebben, en niet aan die hooge eischen voldoen als men zou verwachten.

In het kader van het nieuwe bestuurswezen wordt voor de ambtenaren, die de hoogere leiding zullen voeren, noodig geacht een wetenschappelijke voorbereiding, te vestigen op deugdelijke grondslagen, gelijken tred houdende met de eischen voor andere takken van dienst als het rechtswezen en dergelijke.

Dus een wetenschappelijke universitaire opleiding zal voortaan noodig zijn. Een oud-ambtenaar B. B. eischt in het Koloniaal Weekblad een volledige universiteitsstudie, met een specifiek Indisch supplement van één, hoogstens twee jaar.

Daarmede kan ondergeteekende zich geheel vereenigen.

Doch zou er in den thans bestaanden nood niet op een andere wijze kunnen worden voorzien?

Het specifiek Indisch supplement hebben de tegenwoordige ambtenaren reeds, zou hun niet de gelegenheid kunnen worden geopend de universitaire studie te voltooien? Evenals aan de afgestudeerden der dokter-djawa-school te Batavia bij St. 1904 nr. 487 de gelegenheid gegeven wordt om in Europa hun artstitel te behalen door vrijstelling van eenige voorbereidende examens, zoo zou m.i. aan de Europeesche bestuursambtenaren aan de universiteiten gelegenheid kunnen worden gegeven om hun doctoraal in de rechts- of staatswetenschappen te behalen, door hun vrijstelling te verleenen van het z.g. staatsexamen. Onder de ambtenaren zullen zeker velen zijn, die energie en wilskracht voldoende bezitten om in hun verlofstijden het candidaats- en doctoraal examen af te leggen, indien zij slechts van het hinderlijke staatsexamen vrijgesteld zijn. M.i. zou zulks kunnen geschieden, aangezien de ambtenaren reeds aan eenige rechtsstudie hebben gedaan. Om een volledig aanvullings-staatsexamen te doen, daarvoor ontbreekt hun echter den tijd, aangezien de studie

der oude talen vooral veel tijd kost, terwijl de vraag gesteld kan worden, of dat inderdaad zoo noodzakelijk is, waar toch het diploma van het staatsexamen slechts een getuigschrift is, waaruit blijkt, dat de houder „bekwaam is tot de studie aan een universiteit" (art. 11 Hooger-Onderwijswet). Men zou toch niet willen beweren, dat ambtenaren, die zes en meer jaren dienst hebben, niet bekwaam zouden zijn om over te gaan tot de studie aan een universiteit. In hoeverre het noodig en billijk is het geheele staatsexamen af te schaffen en de studie aan een universiteit aan een ieder toe te laten, zal ik onbesproken laten.

Men vulle eenvoudig artikel 133 Hooger-Onderwijswet aan met de woorden „dan wel van een getuigschrift van afgelegd grootambtenaarsexamen", zoodat bedoeld artikel zou luiden: Tot het afleggen der examens wordt ieder onverschillig, waar bij de daarvoor vereischte kundigheden heeft opgedaan toegelaten, mits hij in het bezit zij van een der getuigschriften, vermeld in art. 11 en 12, dan wel van een getuigschrift van afgelegd grootambtenaarsexamen."

Door deze eenvoudige wijziging zal de regeering velen van het korps B. B. ambtenaren aan zich verplichten, terwijl zonder dat zulks den lande iets kost, men m.i. tot een nadere oplossing komt der wetenschappelijke voorbereiding voor de opleiding tot bestuursambtenaar en men vrij spoedig de beschikking zal kunnen krijgen over ambtenaren, die aan de gestelde wetenschappelijke eischen voldoen."

Uit de O.-I. Mail.

Het officieel pestrapport in de Javaansche bladen van 29 Aug. jl. luidde:

M a l a n g: bijgekomen 1 pestgeval, in Karanglo, geen Europeanen. Van vroeger gerapporteerde pestgevallen overleed nog 1; aantal koortsgevallen 14; ingeleverde ratten 27452.

S o e r a b a j a: geen bijzonderheden.

K e d i r i: geen bijzonderheden; ratten in Kotta 272.

Nu de cholera begint te verminderen hoort men helaas meer en meer van pokken-gevallen te Batavia.

Chineesche Consulaten in Ned.-Indië. — In D e J a v a b o d e van 28 Aug. jl. lezen wij:

„Van nederlandsche zijde zijn tot dusver niet anders dan zeer beknopte en algemeene mededeelingen gedaan, ter zake de met China gesloten overeenkomst omtrent de vestiging van Chineesche consulaten hier te lande.

Van chineesche zijde wordt, evenmin als in vorige gevallen, zulk een overmatige geheimhouding betracht. De O s t. A s i a t i s c h e L l o y d weet althans reeds een uittreksel te geven van het uit zeventien artikelen bestaand verdrag, welk uittreksel door het blad ontleend is aan de in nauwe betrekking met chineesche kringen staande N a t i o n a l R e v i e w.

Hieronder volgt de vertaling:

Art. 1. Chineesche consulaten kunnen in iedere plaats van Nederlandsch-Indië worden gevestigd, waar consuls van andere landen zijn toegelaten.

Art. 2. De chineesche consul moet zich gedragen naar de nederlandsch-indische wetten, behoudens de hierna te noemen uitzonderingsgevallen.

Art. 3. De chineesche consul is bevoegd, ter uitoefening zijner ambtelijke plichten, bekendmakingen te publiceeren en een beroep te doen op den steun der nederlandsche overheid.

Art. 4. Het gebouw, waarin een chineesch consulaat gevestigd is, zal door een wapenschild en een nationale vlag kunnen worden kenbaar gemaakt.

Art. 5. Ambtelijke schrifturen zullen door de nederlandsche overheid niet worden doorgezien.

Art. 6. De chineesche consuls bezitten geen bevoegdheid om diplomatieke onderhandelingen te ondernemen en wanneer een quaestie van diplomatieken aard mocht ontstaan, zal zij door den chineeschen gezant te 's-Gravenhage worden behandeld. Een uitzondering wordt gemaakt voor gevallen van zeer dringenden aard, welke den kolonialen autoriteiten van Nederlandsch-Indië kunnen worden voorgelegd.

Art. 7. Zoowel chineesche als nederlandsche onderdanen, dan wel onderdanen van andere mogendheden kunnen, met goedvinden van de nederlandsche overheid, met de functies van honorair consul worden belast.

Art. 8. De uitgifte van passen aan reizigers of ingezetenen door de chineesche consuls geschiedt in overeenstemming met de bepalingen, door de plaatselijke overheid vastgesteld.

Art. 9. Voor het geval een chineesch stoomschip of ander vaartuig komt te stranden, zal het verleenen van bijstand naar de aanwijzingen van de chineesche consuls worden ingericht.

Art. 10. De chineesche consul kan de hulp van de nederlandsche plaatselijke overheid vorderen, wanneer een Chinees moet worden gearresteerd, die voor den arm van het gerecht of uit de gevangenis is gevlucht en die zich aan boord van een Chineesch handels- dan wel oorlogsschip bevindt.

Art. 11. Het chineesche consulaire gerecht kan, in geval van het verloren gaan of van beschadiging van chineesche vaartuigen, zeevaartkundige onderzoekingen instellen.

Art. 12. Wanneer een Chinees in Ned.-Indië zonder nakomelingen sterft, zal de nederlandsche overheid, overeenkomstig 's lands instellingen, een boedelbeheerder aanstellen en den chineeschen consul van diens bevinden in kennis stellen.

Art. 13. De chineesche consul heeft het recht requesten van Chineezen in het consulaatsgebouw of in zijn woning in ontvangst te nemen.

Art. 14. De chineesche consul is bevoegd aan boord van handelsvaartuigen zijner natie de orde te handhaven.

Art. 15. Consuls mogen geen handel drijven en moeten zich tot de uitoefening hunner ambtsplichten bepalen.

Art. 16. Aan chineesche consuls worden dezelfde voorrechten verzekerd als aan ambtenaren van de in deze meest begunstigde naties zijn verzekerd.

Art. 17. De duur van deze overeenkomst bedraagt vijf jaar.

De hierboven genoemde artikelen geven weinig aanleiding tot bijzondere opmerkingen. In groote lijnen zijn de overeenkomstige tractaten met andere mogendheden hier gevolgd.

Een uitzondering zou kunnen worden gezien in art. 6, waar dit den chineeschen consuls in dringende gevallen eenige diplomatieke bevoegdheid schijnt te geven. Andere tractaten, zooals het consulaire tractaat met Engeland, bepalen dat consuls geenerlei diplomatiek karakter dragen, zij echter in alle dringende gevallen van localen en commercieelen aard zich tot den landvoogd der kolonie kunnen wenden.

In het desbetreffende artikel van de overeenkomst met China echter, zou, volgens de lezing van de O s t A s i a t. L l o y d, ten aanzien van de daarin genoemde „dringende gevallen", de retrictie „van localen en commercieelen aard" niet zijn gemaakt. teekenis mogen worden genoemd. De J a v a b o d e herinnert er aan, dat de O s t. A s i a t. L l o y d niet den volledigen tekst van het verslag geeft, doch enkel een uittreksel. Het is dus best mogelijk, dat de officieële tekst niet anders bevat, dan wat de tracoificieële tekst niet anders bevat, dan wat de tractaten met andere mogendheden reeds gaven.

De publicatie van den officieelen tekst van regeeringswege, die allen twijfel zal opheffen, zal, naar wij hopen, niet meer lang op zich laten wachten.

Gelijk men weet, zijn bij het sluiten van het tractaat protocollen gewisseld, waarbij de kwestie van het onderdaanschap werd uit den weg geruimd, zij het ook, naar onze opvatting, op niet genoegzaam principieële wijze." Aldus de J a v a b o d e.

Irrigatiewerken in de residentie Menado.

In de vlakte van Gorontalo werd, toen dit landschap nog geen deel uitmaakte van het gouvernementsgebied, de sawahbouw met goed gevolg gedreven. D e J a v a b o d e vindt, dat het daarom zeer gemotiveerd ware te achten, als aldaar van gouvernementswege bevloeiingswerken werden aangelegd, ter bevloeiing van eenige duizenden bouws irrigeerbaren grond. Naar dit blad vernam, bestaat er veel kans, dat dit desideratum spoedig in vervulling zal komen. Voorloopige onderzoekingen ter zake zijn reeds ingesteld, terwijl in het begin der volgende maand de speciaal in het belang van het irrigatiewezen op Celebes werkzame ingenieur J. A. M. v a n B u u r e n weder daarheen zal vertrekken voor de voortzetting der onderzoekingen en het verrichten van de verdere voorbereidende maatregelen.

Melaatschen in de Koloniën. De Britsche regeering had zich tot het Amerikaansche Gouvernement gewend met het verzoek, 40 leprალijders uit Britsch-Borneo op te nemen in een lepralijders-kolonie in de Filippijnen, waar men met de bestrijding en de genezing der vreeselijke ziekte merkwaardige resultaten had verkregen. De Amerikaansche autoriteiten hebben echter geantwoord, dat de wet de toelating in de Filippijnen van alle buitenlandsche lijders aan die ziekte verbood.

Van Timor. Uit de J a v a - P o s t de volgende aanhaling uit een brief van Timor, waar dit blad goed ingelichte relaties bezit:

„Wat 'n oud rommeltje, die wapens der Portugeezen! Verbeel je patroonhulzen van anno '88. Kunnen haast hun zilveren bruiloft vieren. De patronen voor eigen maag, m.a.w. 't eten aan den troep verstrekt, scheen al even ellendig. Althans, toen de onzen de bentengs van Lakmaras namen, vonden ze voor alle voedsel djagong en slechte rijst.

Naar me verteld werd, sturen de Portugeezen nu en dan een paar van hun oorlogshelden met leege zakken naar de kampongs. Natuurlijk: verbod om terug te keeren, zonder 't noodige er in. Geld hebben ze niet bij zich. Dus, als het niet goedgunstig wordt afgestaan, dan maar gegapt. Ook een methode. En nog schenen al hun magen aan danige hongerrammelingen te laboreeren.

Wat hebben ze gebuffeld, die soldaten uit de benteng van Lakmaras (meest Afrikanen) en ook hun dierbare wederhelften met haar zwarte nikkertjes, toen hun bij ons de dampende rijst werd voorgezet. Of ze, hoor! Als wolven. Een portugeesch sergeant is zelfs op dien éénen dag viermaal slaags geweest. En kolossaal was de hoeveelheid, die telkens verslonden werd. Arme drommel, 't was hem van harte gegund. Dulce et decorum est pro patria mori! Zong Horatius dat niet? Ja, zoet en eervol is de dood voor 't vaderland.

Maar of 't zoo zoet is, als ze je voor je vaderland laten uithongeren? Enfin, naar onzen portugeeschen krijgsman te oordeelen, was 't zeker zoet eens flink je maag te mogen vullen ook bij je vijand (!)...

't Ware voor de inlanders maar te wenschen, dat 't portugeesche gedeelte van Timor aan ons Hollanders overging. Ons zou 't zooveel niet geven, maar voor de inlanders was 't een zegen. U begrijpt, dat onder dat rommelzootje daar te Lissabon, de zaken hier er niet beter op worden. Vroeger zaten officieren en ambtenaren al dikwijls vruchteloos te snakken naar hun schamel tractement. Wat zal dat nu worden? Jammer alleen, dat de inlanders dàn 't gelag moeten betalen. Ze moeten toch leven, die Portugeesche heeren. Van 't gouvernement krijgen ze het niet, wáár moeten ze dan terecht?...

Raar is dat zaakje geloopen. Afgeloopen met een sisser, zou men geneigd zijn te zeggen. Heeft misschien zijn vóór en zijn tegen. In alle geval, menschen, ook die aan 't roer zitten, kunnen niet altijd alles voorzien. En wie had dàt verwacht van de Portugeezen, na zooveel brutaliteit en ongezeggelijkheid?

Eén zaak is zoo kwaad niet geweest. De bevolking heeft bij 't zien van onze kranige, goed uitgeruste troepen, een hoogeren dunk van Holland gekregen. Dat was vroeger zóó niet. Wat poover figuur sloegen daarbij die onbeholpen, ellendige troepen van 't portugeesch gouvernement."

Aan een correspondentie uit Timor in De Locomotief ontleenen wij nog het volgende:

„Op last van Kolonel van Rietschoten werd een minutieus onderzoek ingesteld naar het voorgevallene te Lakmaras, waarbij, zooals men weet, drie negersoldaten werden neergelegd en een officier en eenige minderen werden ontwapend en gevangen genomen. Wat de bedoeling en het resultaat er van was, is nog niet bekend.

Verder kregen we te weten, dat de militair en civiel resident in persoon zou gaan naar Dilly, ten einde een onderhoud te hebben met den gouverneur van Timor-Dilly en dit onderhoud ook werkelijk plaats had en met succes is bekroond geworden, moge blijken uit den toestand, die sedert dien in Hollandsch Timor is ingetreden.

Alle betwiste gebieden toch blijven uitsluitend bezet door Nederlandsche troepen, dus totdat langs scheidsrechtelijken weg zal zijn uitgemaakt, aan wien de landstreken behooren te worden toegewezen.

Portugeesche gewapende troepen mogen Lakmaras passeeren en zich begeven van Oeikoesi naar Noimoeiti, mits zij van te voren aan den naastbij gelegen post hiervan kennis geven.

In het landschap Maukatar, dat, wanneer het tractaat van 1904 wordt bekrachtigd, overgaat in portugeesche handen, zal Nederland zich echter onthouden van ingrijpende bestuursbemoeienissen tot het tijdstip van overdracht.

Het gevolg van dezen, dus zeer gunstigen toestand is nu, dat weldra weer naar Java zullen terugkeeren de mitrailleurs, het berggeschut, de cavalerie en twee compagnieën infanterie, terwijl dus de twee andere compagnieën van het 20e bataljon inf. voorloopig voor de grensbewaking worden aangehouden.

Bedrieg ik me niet, dan zal een compagnie gelegerd worden te Lakmaras, en een compagnie in het betwiste gebied Bicome Toembaba.

Een feit is het nu geworden, dat het patrouilleeren van portugeesche troepen door de betwiste gebieden voor goed uit is; hetgeen in verband met de omstandigheid dat die patrouilles zich voedden met hetgeen het land oplevert, een zegen genoemd moet worden voor de bevolking.

Volgens berichten zal ook een dezer dagen in zijn kampong terugkeeren de toemoekoeng Bini Toenbaab die, zooals men zich zal herinneren, door de Portugeezen werd gevangen genomen en overgebracht naar Dilly en waardoor toen dan ook de eerste officieele wrijving ontstond omtrent de rechten van de beide mogendheden in het betwiste gebied Bicome Toenbaba."

Een groote marsch. — De correspondent te Malang van Midden-Java meldde over den grooten marsch aan zijn blad:

Ik schreef u vroeger, dat het zoo goed als zeker was, dat de troepen wel plm. 5 paal ten zuiden van Magelang een bivak zouden betrekken en den volgenden morgen Magelang bereiken, doch het is gebleken, dat ik de Ausdauer onzer fuseliers te gering had geschat.

Na ruim 40 K.M. te hebben afgelegd, niet per auto, maar per pedes apostolorum, werd te Blondo een klein uur gerust en daarna de marsch naar Magelang voortgezet.

Om 11 uur 's avonds werden de eerste klanken van trom en hoorn der naderende troepen gehoord en om half twaalf was alles binnen.

Kranig kwamen de jongens na 50 K.M., van 6½ uur 's morgens tot 11 uur 's avonds, te hebben afgelegd, binnen en we moeten zeggen, dat het een lust was te zien hoe opgewekt ze na zoo'n marsch het kampement binnenmarcheerden.

Zieken en achterblijvers waren er maar weinig; zoodat èn leider èn troep eer hebben van deze dagtaak, zijnde het slot van zeven marschdagen.

Onderwijs aan Inlandsche meisjes. — De correspondent der Javabode te Bandoeng schrijft o.m.:

Wie van ons zou een tien, ja vijftal jaren geleden gedacht hebben aan eene openbare les in eene Inlandsche meisjesschool?

Wat wij heden dan ook zagen was al iets zeer bijzonders. In de desa Kaoem klonk reeds de muziek ons tegemoet en na een smal kampongpad kwamen wij aan een zonnig plekje, waarop, ofschoon van vrij primitieve materialen gebouwd, het frisch uitziende schoollocaal van de vereeniging „Kaoetama Istri" een aangenamen indruk maakte. Aan het hoofd dier inrichting staat Dewi Sartika, kleindochter van den Regent Bintang.

Zelve moeder van vier allerliefste kinderen voelt deze vrouw zich als opvoedster van de soendaneesche jeugd niet alleen, maar handelt ook daarnaar en geeft zich geheel aan de taak, die zij vrijwillig op zich heeft genomen: de opvoeding van het Inlandsche meisje uit den Menakstand en de vorming van de jonge vrouwen tot goede huismoeders, daarbij blijvende de eenvoud en bescheidenheid in persoon.

Een oneindig groot veld van werkzaamheid ligt nog in Indië braak en van dat groote veld heeft Dewi Sartika een klein stukje in cultuur gebracht, gesteund door werkelijk hoogstaande europeesche dames, die op haar verzoek de vereeniging „Kaoetama Istri" hebben opgericht en aan die nieuwe vereeniging hare beste krachten wijden. Ook aan die dames een woord van hulde.

Op haar mooist uitgedost zaten daar in de verschillende lokalen de 216 meisjes, die door Dewi Sartika, geholpen door een vijftal kweekelingen, worden opgevoed.

Frischheid, ordelijkheid, opgewektheid straalden uit alles, waar het oog zich wendde en bescheiden liep de hoofdonderwijzeres rond, om hier en daar wanneer dat gevraagd werd, inlichtingen te geven.

Aan de school is ook verbonden een opleiding voor huisvrouw, waar de grootere meisjes leeren wasschen, strijken en koken.

Een tiental meisjes met schorten voor waren bezig om een eenvoudigen maaltijd klaar te maken met een ambitie, die veel voor de toekomstige vrouwtjes belooft en een paar strijkstertjes hanteerden vlug en kranig de heete ijzers.

Het bestuur van de vereeniging, onder voorzitterschap van mevrouw M. Oudemans, was aanwezig, evenals de Regent en de Patih, welke laatste de namen der kinderen voorlas, die naar eene hoogere klasse bevorderd werden.

Behalve een kleine subsidie van het gouvernement worden de kosten gevonden uit de schoolgelden en hetgeen belangstellende leden bijdragen.

Plannen bestaan om ook op andere plaatsen in de Preanger dergelijke scholen op te richten.

Zoo zijn er. — Een correspondent van De Loc. schrijft over de brutaliteit waarmede toeristen het de eigenaren of beheerders van ondernemingen dikwijls lastig maken en zegt o.m.:

De heer Couvreur, administrateur van een der Birnie-landen op het Idjin-plateau, werd herhaaldelijk lastig gevallen met verzoeken om gastvrijheid voor toeristen. Ook de andere bergbewoners bleven en blijven daarvan niet verschoond. Niet altijd geschiedde en geschiedt nog het verzoek logies in beleefde termen. De commandotoon viel op te maken uit brieven en telegrammen van toeristen, wat zeer te betreuren is. Die stuitende wijze, om den bergbewoners om inkwartiering te vragen, is niet geschikt om hen gunstig te stemmen voor toeristen,

al zien eerstgenoemden ook graag Europeanen in ruil voor de opoffering en het tijdverlies. Men moet n.l. weten dat het bezoek de goenoengmenschen van hun werk afhoudt. Een hunner ontving een telegram van twee toeristen, die, zonder vooraf over logies te hebben gecorrespondeerd, hem seinden om paarden te stationneeren en kamers te reserveeren, niettegenstaande zij wisten, dat de geadresseerde geen hotelhouder is. Is het wonder, dat deze, woedend over die lastgeving, eenvoudig terugseinde: „V.rr.kt"! Het was een minder parlementair antwoord, maar de afzenders van het even onbeleefde telegram hebben het zeker verdiend.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de Openingsrede op 19 September zeide Minister Heemskerk o.m.: „Maatregelen worden beraamd tot verbetering van den financieelen en economischen toestand van Suriname."

Het Algemeen Handelsblad, de rede behandelende, zegt hieromtrent:

„Wat Suriname betreft, lezen wij van maatregelen, die beraamd zijn tot verbetering van den financieelen en economischen toestand. Dat is natuurlijk te beschouwen als het uitvloeisel van het door de voor die kolonie ingestelde commissie gehouden onderzoek. Wij hopen, dat het beramen niet te lang moge duren en tot voorstellen zal leiden, die ook aan den politieken toestand zullen ten goede komen. Het valt toch niet te ontkennen, dat in de kolonie in den laatsten tijd een ontevreden geest valt waar te nemen, waarvan de oorzaak in hoofdzaak moet liggen in minder gunstige economische toestanden."

In verband met de voornemens der regeering, volge hier eene beschouwing van de West van 29 Augustus over de Koloniale Middelen:

„De heden verschenen staat van de opbrengst der koloniale middelen is niet in alle opzichten bemoedigend.

Oppervlakkig schijnen de eindcijfers niet ongunstig. De gewone middelen brachten over de eerste zeven maanden van dit jaar zoowat 80 duizend gulden meer op dan geraamd was. Maar neemt men in aanmerking, dat de rechten op balata (waarvan de opbrengst over de eerste zeven maanden was geraamd op ruim 93 duizend gulden) bijna 173 duizend gulden meer dan de raming opbrachten, dan ligt de conclusie voor de hand, dat, uitgezonderd de balata-industrie, de algemeene toestand niet rooskleurig is.

De cijfers der goudindustrie wijzen op een verontrustenden achteruitgang. Concessierechten enz. voor goud (geraamd op 35 duizend) bleven niet minder dan 25 duizend beneden dat cijfer.

De retributie op goud bracht 12 duizend gulden minder op dan de raming, wat verband houdt met de afnemende productie.

De invoerrechten, door velen beschouwd als een barometer van 's lands welvaart, bleven tot dusverre 48 duizend gulden beneden raming, wat ook, vergeleken met de opbrengst van het vorige jaar, op achteruitgang wijst.

De opbrengst der inkomstenbelasting was de eerste zeven maanden van het jaar 21 duizend gulden hooger dan de raming. In aanmerking genomen echter, dat velen die belasting over het heele jaar reeds hebben voldaan, is het vooralsnog moeilijk te zeggen, of ook aan het eind van het jaar de raming (totaal 102 duizend gulden) belangrijk overschreden zal blijken te zijn.

De huurwaardebelasting blijft tot dusverre 17 duizend gulden beneden de raming.

Daarentegen schijnen verkoop van opium en gedistilleerd goed te gaan. Het recht op opium bracht ruim twee duizend gulden, en de accijns op binnenlandsch gedistilleerd ruim 3 duizend gulden boven de raming op.

De rij- en voertuigenbelasting — voor het heele jaar geraamd op ƒ 5400 — heeft reeds ƒ 8200 opgebracht.

Meer dan de raming brachten verder op: posterij vijf duizend, telephoon drie duizend, Hendrikschool vier duizend gulden.

Als een tot dusverre ongekend verschijnsel zij vermeld, dat de bacovencultuur tot eind Juli 40 duizend gulden meer opbracht dan geraamd. Dit bedrag rekenen wij echter niet onder de gewone middelen.

De inkomsten der onderneming Slootwijk bleven tot dusverre 10 duizend gulden beneden de raming. Dit zegt voor een dergelijke onderneming niet veel. Wat echter zeer opvalt, is, dat de inkomsten uit het landbouwbedrijf op Welffenbuttel slechts ƒ 900 opbrachten tegenover een raming van ƒ 2300. Wij zien daarin weder een symptoon, dat er aan het beheer dier inrichting in de laatste jaren wat hapert."

***

Naar De West verneemt, heeft het onderzoek naar rubberboomen op het placer van de Compagnie des mines d'or in de Lawa gunstige resultaten opgeleverd tot dusverre. Reeds meer dan 350 rubberboomen zijn gevonden met een doorsnede boven 40 centimeter. De ontdekte rubberboomen zijn van tweeërlei soort. Niet onmogelijk is, dat naast de Hevea Guyanensis ook de Hevea Brasiliensis in 't Zuiden onzer kolonie voorkomt, wat allerminst zou bevreemden in een land, behoorende tot hetzelfde floristisch gebied als Brazilië.

***

In hetzelfde nummer schrijft de West over de bacovencultuur:

„Bleven vroeger de bacovenverschepingen geregeld beneden de ramingen, sedert geruimen tijd overtreffen zij alle verwachtingen. Voor Augustus had men, in verband met de ziekte, op niet meer dan 5000 bossen per week durven rekenen. De verschepingen bedragen echter voortdurend meer dan het dubbele. Den 25en Augustus bedroeg de verscheping weder 12,578 bossen.

Bij het besluit in de Staten-Generaal genomen tot liquidatie der bacovencultuur van Gouvernementswege, is September genoemd als de maand, waarin de liquidatie afgeloopen zou zijn. De bedoeling schijnt echter te zijn, met de voorschotten van Gouvernementswege voort te gaan tot eind December a.s. Te meer is daartoe reden, daar van het bedrag beschikbaar gesteld voor de liquidatie, betrekkelijk weinig is gebruikt. Of na 1 Januari 1911 een voldoend aantal ondernemingen in staat zal zijn de Congo bacovencultuur met eigen middelen voort te zetten voor export, durven wij niet beoordeelen."

***

Naar Suriname van 29 Augustus verneemt, wordt de Koningin Wilhelmina onder commando van kapitein van Gelder, ter beschikking van overste Van Stockum gesteld, voor diens tochten tot het opnemen der rivieren in verband met de voorgenomen reorganisatie van het domeinwezen. Kapitein Van Gelder maakte deel uit van de Saramacca-expeditie, waarvan de heer Van Stockum leider was.

***

Den 29en Augustus werd door den wd. gouverneur de „Tentoonstelling van binnenlandsche huisvlijt, kunst en nijverheid" te Paramaribo geopend.

De West noemt het een verrassing wat in zulk een korten tijd werd bijeengebracht. Er waren eenige honderden inzendingen, waaronder zeer merkwaardige staaltjes van Inlandsche nijverheid, kunst, smaak en vernuft.

***

In het Kol. Verslag van 1911 leest men:

Omtrent de geschiktheid te velde van, bij wijze van proef, in West-Indië aangenomen Surinamers kan nog geen oordeel worden uitgesproken, aangezien eerst begin Februari 1911 een 16-tal hunner bij de troepen in Atjeh zijn ingedeeld.

***

Uit De West het volgende bericht over „een uitvinding".

„Per laatste mail bereikte ons het bericht van een mooi succes, ten deel gevallen aan een onzer landgenooten in Duitschland.

De heer Bernhard Samuels, musicus aan het hof in Mecklenburg Schwerin (geen familie van wijlen Dario Saavedra) heeft een toestel uitgevonden dat bespelers van blaasinstrumenten in staat stelt de meest langgerekte tonen zonder de minste inspanning voort te brengen. Daarbij kunnen muzikanten eveneens, zonder eenig teeken van vermoeidheid, langen tijd achtereen spelen. Het toestel kan aan elk blaasinstrument aangebracht worden.

Musici van grooten naam verklaren dat het apparaat aan de hoogste eischen voldoet en een aanwinst voor muzikanten mag heeten. Ook uit hygiënisch oogpunt verdient deze uitvinding alle appreciatie. Vele muzikanten n.l. lijden door het aanhoudend en inspannend blazen aan vermindering of zelfs opheffing van de elasticiteit van het longweefsel, z.g.n. longemphyseem, dat vrijwel ongeneeslijk is. Zij zullen daarom deze uitvinding zeer toejuichen.

In een van de vele gunstige beoordeelingen lazen wij de volgende zinsnede: „Indien Richard Wagner die zich zooveel moeite geven moest om zekere tooncomplexen in één adem uit de muzikanten te halen, deze uitvinding beleefd had, hij zou in zijn impulsieve natuur, den heer Samuels wel om den hals gevlogen zijn.'"'

Hebben de Nederlandsche bladen dit bericht over het hoofd gezien?

***

De Surinaamsche correspondent van de N. R. Ct. vervolgt in het nummer van 18 September (Avondblad A) zijne interessante beschouwingen naar aanleiding van de brochure Boers:

Aan deze correspondentie zij hetgeen volgt ontleend:

„Ds. B. is van meening, dat de Surinamer niet Nederlandsch in zijn hart is en dat men Holland slechts in de verte lief heeft. In letterlijken zin is tegen dit laatste niets in te brengen (die breede Oceaan ook!) maar ik zie geen reden het wantrouwen van den brochureschrijver te deelen bij de beoordeeling van het volksgevoel, waar dat soms op zoo ondubbelzinnige wijze tot uiting is gekomen

Ter illustratie een geval dat ikzelf medemaakte en dat door Thomson in zijn Overzicht der Geschiedenis van Suriname te boek gesteld is. In de maand Mei van 1883 wordt door een onzer nieuws-...en het bericht verspreid, dat de jonge Koningin Wilhelmina ernstig ziek is en ieder oogenblik sterven kan. De verslagenheid is hier algemeen. Ieder praat er meewarig over; 't is den menschen aan te zien, dat ze gebukt gaan onder de droeve tijding. Waren ook deze gevoelens „gesuggereerd", ds. B.?

De toenmalige landvoogd, jhr. Mr. Van Asch v. Wijck, seint naar den minister van koloniën om te vragen of het bericht wel juist is en bekomt 't antwoord dat de gezondheid van H. M. niets te wenschen overlaat. Bij het bekend worden van dit nieuws maakt de neerslachtige stemming als bij tooverslag plaats voor uitbundige vreugde. Allerwegen werd feest gevierd! Alweer „gesuggereerd", ds. B.?

Het Killingerproces bewijst in dit verband beslist niets; want had K. een handjevol eedgenooten, niet minder klaar is aan het licht gekomen, dat zijne handlangers, bij het propaganda maken voor hunne dollemansplannen, bij een aantal burgers den bons gekregen hebben, vergezeld van den goeden raad om toch de vingers niet te bevuilen aan dat zaakje."

En verder nog dit brokje, in antwoord op deze tirade in de brochure Boers:

„Men heeft gewerkt in 't bosch — in 't goudveld. En men koopt voor zijn opgespaarde geld — gele schoenen — een nutteloozen wandelstok — gekleurde dassen — men wandelt onder een mooie parasol. Men heeft 3—4 vrouwen tegelijk. Men huurt een rijtuig. Men rijdt door de drukke straten. Ring the bell. En 't geld is op."

Het elastische „men" is hier niet op zijn plaats. De genoemde eigenaardigheden worden daardoor algemeener voorgesteld dan zij in werkelijkheid zijn. Zij zijn n.l. enkel en alleen van toepassing op den gemeenen daglooner uit goudveld of balatabosch, in het bijzonder op de werkrachten die uit de naburige Engelsche koloniën hierheen komen. Het zijn die menschen welke dermate uit den band springen, — na tal van maanden verblijf in de Surinaamsche wildernissen, waar zij uiteraard verstoken zijn van alle verzet, genot of vertreding, daarenboven hun nietigheid gevoelend tegenover de verheven en machtige tropische natuur en veelal van bliksemschietend onweder en boomvellende windvlagen slechts gescheiden zijn door een broos, uit palmtakken saamgevlochten dak.

Wij zouden het zeer zeker anders wenschen, maar kan het onder deze omstandigheden verwonderen dat deze lieden, met hun gebrekkige verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, uit de voegen der beschaafde zeden springen en den gebraden haan uithangen wanneer ze tenslotte met gevulde geldbeurs teruggekeerd zijn in het beschavingscentrum met zijn velerlei genoegens en verleidingen, waarvan zij zich zoo lang hebben moeten spenen? De overeenkomst van dit geval met dat van het scheepsvolk dat na lange, eentonige reis zoo licht geneigd is overmatig aan Wijntje en Trijntje te offeren is te opvallend, dan dat ik er nog op zoude behoeven te wijzen."

WAT DE INLANDER ZEGT.

De dessascholen. Op het einde van het jaar 1909 telde men, volgens de **Taman Pengadjar** van 15 Augustus 1911 No. I, op Java 777 desascholen, welk aantal in het jaar 1910 met 446 scholen zou worden opgevoerd, d. i. totaal 1223 scholen. Tengevolge van de moeielijkheden, welke bij de oprichting der schoolgebouwen werden ondervonden, werd echter dat doel niet bereikt. Er ontbraken nog 60. Bovendien ging de oprichting van één school niet door, terwijl één school te Cheribon werd opgeheven, omdat zij te dicht bij een reeds bestaande school gelegen was. Op 31 December 1910 zou het aantal desascholen dus hebben moeten bedragen 1223—62 = 1161. In werkelijkheid waren echter 46 minder aanwezig, die in 1911 zouden worden opgericht.

In de Indische Begrooting voor het jaar 1911 was gerekend op een aanvulling van 547 desascholen, doch aangezien van 6 de bouw niet doorging, zal dus op het einde van dat jaar het aantal desascholen zijn 1221 + 541 = 1762. Voor het jaar 1912 zal de vermeerdering 802 bedragen, hetgeen op het einde daarvan zal geven 1762 + 802 = 2564 desascholen.

De residenties, die voorshands voor de oprichting van die scholen in aanmerking zullen komen, zijn: Bantam 15, Preanger Regentschappen 60, Banjoemas 113, Cheribon 35, Pekalongan 83, Soerabaja 24, Pasoeroean 59, Rembang 26, Besoeki 15, Madioen 7, Batavia 28 en Madura 31 of totaal 560. In verband met deze vermeerdering zal het toeziend personeel worden uitgebreid met 1 adjunct-inspecteur, 1 hoofdschool-opziener en 13 schoolopzieners.

De gezamenlijke uitgaven ten behoeve van de desascholen zijn voor 1912 geraamd op ƒ 708.034.—.

Op Sumatra (behalve op Groot-Atjeh) zal de dorpsschool eveneens worden ingevoerd, waarvoor ƒ 50.000 is opgebracht.

Voor school-bibliotheken, waarvan de kleine man ook profiteeren kan, is ƒ 62000 aangevraagd.

Met betrekking tot het Inlandsch onderwijs kan verder nog worden medegedeeld, dat op de Ind. Begrooting voor 1912 niet gerekend is op verhooging van de bezoldigingen der Inl. onderwijzers.

Het terzake ingediend rekest aan den Minister van Koloniën heeft dus geen effect gehad en dit wordt door belanghebbenden zeer betreurd. Naar het adressanten toeschijnt, heeft de regeering zich aangesloten bij de denkbeelden van den heer De Meijier, die in De Ind. Gids in overweging gaf de bezoldigingen der landsdienaren niet te hoog op te voeren, uit vrees voor een staatsbankroet, het geen kan wijzen op zekere financieële onmacht.

Heerendiensten. Volgens de Sumatraansche bladen heeft de assistent-resident ter beschikking L. C. Westenenk te Fort van der Capellen een vergadering doen bijeenroepen van inlandsche hoofden en ambtenaren ter bespreking van een algemeene vervanging van te verrichten heerendiensten door een geldelijke betaling. Hij wees in zijn toespraak op de vele gevallen van eigenmachtig verleende vrijstellingen door hoofden, van wie het echter bekend is, dat zij dat deden, omdat zij voor den persoon in quaestie bang zijn.

Het verslag van die vergadering in de **Oetoesan Melajoe** zegt, dat door de hoofden geantwoord werd, dat degenen, die tot nu toe door begunstiging vrij blijven van heerendienst (nan tjadik), met het denkbeeld allesbehalve ingenomen waren, maar degenen, die geen kans zagen, zich er aan te onttrekken (nan bingoeng), allen het denkbeeld van betalen voorstonden.

Zooals de inleider opmerkte, kon het bedrag nog niet vastgesteld worden, doch kan men later daarover spreken.

Journalistiek. Overleden is de bataksche redacteur van het te Padang in het Maleisch verschijnende blad **Pertja Barat**. De overledene, Dja Endar Bongsoe, leed reeds geruimen tijd aan een ziekte, in haar verschijnselen veel op berri-berri gelijkend.

Den dag te voren was overleden Hadji Maris, de administrateur van hetzelfde blad.

Veeartsenschool. Bij de Inlandsche Veeartsenschool te Buitenzorg zijn voor het overgangsexamen van de 1e naar de 2de klasse geslaagd: Tarip, Mas Moetalib, Alwi, Samil, Roesli, Akil gelar Soetan Sampono en Raden Soedibijo;

zijn voor het overgangsexamen van het 2de naar de 3de klasse geslaagd: Mas Soerodihardjo, W. H. Meray, Raden Abdoelmanap, F. K. Wawo Roentoe en Lowij;

is voor het overgangsexamen van de 3de naar de 4de klasse geslaagd de eenige leerling Sorip;

zijn geslaagd voor het eindexamen, Raden Soetedjo en Raden Notosoediro.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opheffing v/d. speelp. te Batavia, Semarang en Soerabaija. Aan de hand van De Locomotief deelt de **Djawa-Tengah** van 14 Augustus 1911 no. 191 het vertrouwbare bericht mede, dat door de Ind. regeering aan het Opperbestuur het voorstel is gedaan de in de Inlandsche pers zoo dikwijls veroordeelde speelpacht op de drie hoofdplaatsen van Java af te schaffen en daarvoor het „licentiestelsel" in de plaats te stellen.

Dit stelsel komt hierop neer, dat het op genoemde plaatsen in den vervolge verboden zal zijn in het openbaar hazard te spelen. Zij, die dat toch wenschen te doen kunnen daarvoor vergunning vragen en ontvangen dan, als het verzoek wordt toegestaan, eene schriftelijke vergunning, welke licentie wordt genoemd.

Deze wijziging van het verpachte middel is geen geringe geldelijke opoffering van de Ind. regeering, waarbij men ook in rekening moet brengen de belangrijke uitgaven, welke het gevolg zullen zijn van de bestrijding van het te verwachten clandestine hazardspel.

Huisvesting van Indische Kinderen.

Twee dames van goeden huize te 's-Gravenhage wenschen **Indische kinderen,** die hun opvoeding in Holland moeten ontvangen, **bij zich aan huis te nemen.** Van een aangenaam en vroolijk verkeer kan men verzekerd zijn. De beste referentiën van bekende families staan hen ten dienste.

Franco brieven onder letter **A 1591** aan het Bureau van dit Blad.

Doch tegenover deze geldelijke schade staat het hooge moreele voordeel in den vorm van een hoogere waardeering van ons gezag van de zijde der goedgezinde bevolking, bij de wetenschap, dat het bij de Indische Regeering ernst is het overheerschte element af te helpen van den gevaarlijken speelduivel, die zoovelen reeds ter helle heeft gevoerd en elke economische ontwikkeling van de bevolking tegenhoudt.

De Redactie van de **Djawa-Tengah** roept een „hemel zij dank" uit en geeft hare niet geringe voldoening te kennen, dat de Indische Regeering blijkbaar ook eens naar de Inlandsche Pers heeft geluisterd.

Prins Ching, Eerste Voorzitter van het eerste Chineesche Kabinet. — Aan de **Ho Po** van 5 Juli 1911, No. 426, is het navolgende ontleend:

Het Engelsche blad „The Times", van 19 Mei 1911, bevat eene correspondentie uit Peking, waarin het een en ander voorkomt omtrent het bestaan en den arbeid van den Chineeschen Prins Ching, eersten Voorzitter van het eerste Chineesche Kabinet.

Volgens de meening van dien correspondent zou genoemde Prins eene versleten persoonlijkheid zijn, die niet weet, in welke richting hij het schip van staat moet sturen, en die door zijn toedoen zoovele moeielijkheden en rampen over China heeft gebracht. Deze onwelwillende beoordeeling is, behalve in de Nederlandsch-Indische Pers, ook overgenomen door de Maleische en Maleisch-Chineesche bladen en afkomstig van den correspondent Dr. Morrison, wiens reisbeschrijving „Van Peking naar Taskend" een plaats heeft gevonden in het Koloniaal Weekblad. Volgens Dr. Morrison is Prins Ching een welbekende en op den voorgrond tredende persoonlijkheid in China, wiens geschiedenis is verbonden aan die van China gedurende de laatste 27 jaren, en waarvan de inhoud is een aaneenschakeling van rampen, zooals die zich in Groot-China in die jaren hebben ontwikkeld. Het goede gevolg daarvan is echter geweest, dat China thans tracht zich sterk te maken door eigen kracht.

Met deze verandering wordt bedoeld Groot-China vooruit te brengen en de ontwikkeling van het Chineesche volk meer in overeenstemming te brengen met den tijdgeest, maar of de evolutie mag worden geleid door eene persoonlijkheid als Prins Ching, wiens leeftijd (72 jaren) eene krachtige actie uitsluit en wiens gedachtengang maar op eigenbelang en de gevolgen van dien gericht is, wordt door zeer velen betwijfeld.

Prins Ching is van afkomst geen vorst van den bloede, hoewel hij gewoonlijk daartoe gerekend wordt. Hij is geboren te Peking op 12 April 1839 en werd als jongen van 13 jaren als pleegkind aangenomen door den 17den zoon des toenmaligen Keizers, Z. M. Chien Lung (Kiang Long). Als zoodanig had hij recht op denzelfden eerbied als de andere Vorstenkinderen en welke hem dan ook bewezen werd, zoowel door wijlen Keizer Hsien Feng (Ham Hong), die van 1857 tot 1861 het land regeerde, als door diens broeders Prins Kung en Prins Chun, den vader van den tegenwoordigen Prins-Regent.

Prins Ching werd in zijn jeugd niet onder de intelligentste, noch onder de vermogendste personen gerekend.

Ten einde zijne inkomsten te vermeerderen, zou hij zelfs lessen hebben moeten geven in de schrijfkunst en in de kunst van het maken van portretten, doch niettegenstaande die geringe intellectueele ontwikkeling, zag men hem op 11 April 1884 als hoofd geplaatst van het „Tsung-Li-Yamen", dat was het College, hetwelk zich bezig hield met de behandeling, regeling en het onderhouden der betrekkingen met het Vreemdenelement in China. Als zóódanig verving hij Prins Kung, die van die functiën werd ontheven. Reeds dadelijk na het optreden van Prins Ching ontstonden moeielijkheden en verwikkelingen met Frankrijk, die zelfs tot vijandelijkheden leidden, terwijl de verhouding tusschen de Chineezen en de Westersche Mogendheden er niet op verbeterde, toen 4 jaren later uitkwam, dat Prins Ching den Keizer van China had geïnspireerd om, bij het verleenen van eene audientie aan de Vreemde Gezanten, dezen te ontvangen in het vertrek, waarin de onderhoorige Chineesche Vorsten ten gehoore werden toegelaten. De bedoeling daarbij was om aan het Chineesche volk de superioriteit van den Keizer van China te doen uitkomen. In de maand Februari van het jaar 1894 tot Prins 1ste klas verheven, droeg hij in datzelfde jaar voor een groot deel de verantwoordelijkheid van de gebrekkige voorbereiding van den oorlog met Japan.

Na den dood van Prins Kung op 29 Mei 1898, nam Prins Ching de algeheele leiding der zaken met de Vreemdelingen op zich en wel zóódanig, dat op 1 Juli van dat jaar de overeenkomst geteekend werd, waarbij Wei-Hai-Wei aan de Engelschen werd overgegeven en tengevolge waarvan de Russen zich in Port-Arthur konden nestelen! Twee jaren later brak de Boxer-opstand uit, en ware Prins Ching toen eene andere persoonlijkheid geweest als hij was, dan had hij, als Hoofd van het Tsung-Li-Yamen, zeer goed de zaken in zulk eene richting kunnen leiden, dat die opstand ware voorkomen.

Toen de gebouwen van de vreemde gezantschappen door de vijandelijke troepen werden bedreigd, bleef Prins Ching werkeloos te Peking en scheen het vermoeden volstrekt niet ongewettigd, dat hij door zijne lijdelijke houding de actie der opstandelingen steunde.

Op 14 Augustus 1900 trokken de troepen der vereenigde Westersche Mogendheden Peking binnen. Den volgenden morgen was de Keizerin, gevolgd door Prins Ching, op de vlucht naar Singan-fu, terwijl 3 dagen later te Huai-lai door eerstgenoemde aan Prins Ching de opdracht werd gegeven, naar Peking terug te keeren en te trachten met de Westersche Mogendheden tot eene schikking te geraken. In de hoogste mate bevreesd als iemand, die een groot kwaad had bedreven, werd aan die opdracht voldaan, doch eerst nadat Sir Robert Hart zich aansprakelijk had gesteld voor de veiligheid van zijn persoon. In vereeniging met Lie-Hung-Chang, teekende Prins Ching daarna op 7 September 1901 de toen gesloten overeenkomst. Daarbij werd het College van het Tsung-li-Yamen opgeheven en vervangen door het Wai-Wu-Pu-instituut, onder leiding van één voorzitter en twee helpers en twee onder-voorzitters. Prins Ching werd met het voorzitterschap van dezen Raad belast en heeft die functie tot heden behouden.

Na den dood van den voorzitter van den Grooten-Raad, Yung-Lu, op 13 April 1893, trad Prins Ching ook in die betrekking op, vermeerderde dientengevolge op belangrijke wijze zijn invloed, terwijl hij zich tevens het beheer wist te verzekeren van de Keizerlijke begraafplaatsen, waaraan aanzienlijke geldelijke voordeelen zijn verbonden.

In het kort kwam de actie van Prins Ching hierop neer, dat hij op buitengewone wijze voor zich-zelven wist te zorgen.

Tijdelijk beheerde Prins Ching nog de Marineaangelegenheden van China, waardoor de vloot in zulk een erbarmelijken toestand werd gebracht. Ook trad hij op als Controleur-Generaal van het Departement van Oorlog, doch wanneer het Chineesche leger thans in staat is iets te presteeren, dan is zulks zeker te danken aan het feit, dat Prins Ching zich niet met de organisatie van het leger mocht bemoeien.

Het optreden van Prins Ching tegenover de vreemde gezanten kenmerkte zich door arrogantie en grooten bluf. In andere landen zouden de gezanten zich zeker niet hebben neergelegd bij een optreden van een Minister, dat de strekking had de minderheid hunner souvereinen te laten gevoelen. In de zes jaren, waarin Prins Ching de buitenlandsche zaken behandelde, was hij geen zesmaal op zijn bureau te vinden en evenmin in zijne particuliere woning te naderen. De gezanten hadden dan ook veel meer last met hem dan van den Keizer zelf. De woning van Prins Ching te Peking ligt in het Noorden van de stad en buiten het complex gebouwen des Keizers. Men kan zeggen, dat die woning eigenlijk een soort marktplaats is, die bezocht wordt door allen, die naar eene voordeelige maatschappelijke stelling dingen. Men treedt die woning binnen, nadat den concierge het een en ander in de handen is gestopt. En hoewel zulks nu reeds jaren plaats vindt en ook wel bekend is, zoo stijgt Prins Ching's invloed niettemin dagelijks en mag hij zich verheugen in den steun en de sympathie van de Keizerin-Weduwe, die onuitputtelijk schijnt in het bewijzen van beleefdheden aan den man, die door zijne daden nooit toonde te zijn een bekwaam staatsman, noch een enthousiast patriot.

Tengevolge van de talrijke gesloten huwelijksbanden, heeft Prins Ching een groot gezin. De leden daarvan weet hij met beleid uit te huwelijken en zoodoende den band te versterken tusschen de Chineesche prinsen van vorstelijken bloede en andere Grootwaardigheidsbekleeders van het Rijk. Zijn oudste zoon vertegenwoordigde Z. M. den Keizer bij de kroningsplechtigheid van George V van Engeland en is gehuwd met eene dochter van den gouverneur van de provincie Shensi van den Boanstam. Een andere zoon is in het huwelijk getreden met eene dochter van den gouverneur van Shantung, van den Hanstam. Van de dochters zijn gehuwd: eene met een zoon van den bekenden Generaal Yulu, destijds Onderkoning van de provincie Chili; een met een familielid van Prins Su; een met Prins Na, een telg van het oude Mongoolsche Vorstengeslacht, en een met Prins Potisu van datzelfde geslacht, die den

Dalai Lama van Tibet vergezelde, tijdens diens verblijf te Peking.

Het zijn deze familieverhoudingen en de daardoor verkregen invloeden geweest, die aanleiding hebben gegeven tot het feit, dat bij de aanstelling van een voorzitter van het eerste Chineesche Kabinet de keuze is gevallen op den persoon van Prins Ching.

De Redactie van de **Ho Po** sluit zich geheel aan bij het oordeel van Dr. Morrison en betreurt het, in het belang van den vooruitgang van China, dat Prins Ching met die functie is belast. Men voelt het algemeen, dat die keuze eene vergissing is geweest, doch geeft den moed niet op, in de hoop, dat de twee bekende en bekwame onder-voorzitters van het Kabinet hun eersten voorzitter dikwijls zullen vervangen, hetgeen zeer waarschijnlijk is, en dat zij met vaste hand het roer van het schip van Staat zullen hanteeren en het vaartuig in een behoorlijke en veilige haven zullen weten te brengen.

Van Vreemde Koloniën.

Een week van belangrijke keerpunten in brandende vraagstukken. In de Marokko-zaak is tusschen Duitschland en Frankrijk zoodanige overeenkomst gevonden, dat de spanning als geheel verdwenen beschouwd mag worden. De volgende week hopen wij uit de geruchten precies te kunnen weergeven, hoe de regeling voor den toestand in Marokko is; rest dan wat Frankrijk in W.-Afrika denkt prijs te geven om Duitschl. genoegdoening te schenken. In tegenstelling hiermede schijnt vast te staan dat Italië in Tripoli zijn geluk wil beproeven en forceeren, terwijl in Tripoli de Turksche bezetting en de bevolking zich tot een krachtig verzet gereed maken. Engeland en Oostenrijk zouden op de hand van Italië zijn, Frankrijk zal zich buiten de zaak houden. Duitschland tracht, als vriend van Turkije en als bondgenoot van Italië, de Porte tot eenige inschikkelijkheid te bewegen, maar de gemoederen zijn in Turkije en in Italië al aan 't koken.

Een andere gebeurtenis van veel beteekenis is de uitslag der verkiezingen in Canada, die de politieke meerderheid welke in de regeering aan het roer was plots in een negatief even sterke minderheid heeft omgezet. De strijd liep in hoofdzaak over vóór of tegen het wederkeerigheidsverdrag met de Vereen. Staten van Noord-Amerika, waarvan de bijna 70-jarige, maar nog steeds krachtige premier, Wilfrid Laurier de voornaamste voorvechter was. Tegen dit handelsverdrag werd de campagne gevoerd onder leiding van Borden. Niettegenstaande de redenaarstalenten van dezen laatste erkend worden verre beneden die van den liberalen „grooten ouden man" te staan, en niettegenstaande Sir Wilfrid sedert 15 jaren bewonderd wordt als bekwaam leider der Canadeesche zaken, heeft de algemeene verkiezing de minderheid der conservatieven in het Lagerhuis, omgezet in een besliste meerderheid. Het karakter van den strijd wordt ook weergegeven door de leuze der conservatieven: „vóór koning George, tegen keizer Taft". Borden heeft dit succes voor een niet onaanzienlijk deel te danken aan den steun van Fransche volgelingen van Bourassa, die, zonder iets te hebben tegen 't wederkeerigheidsverdrag, verschillende grieven hadden tegen Laurier, in het bijzonder tegen zijn bekende marine-politiek.

Een keerpunt ook in den gang van zaken in Perzië. De ex-Sjah heeft dan toch tot slot van rekening het onderspit gedolven, en is, volgens de jongste berichten, zelfs in handen van de regeeringstroepen gevallen. Zijn aanvoerders kwamen in onderwerping, behalve zijn broeder Salar ed Dowleh, die de omwenteling niet alleen trachtte voort te zetten, maar zich zelf ook als troonpretendant opwierp. Hij had ook geen geluk, zijn troepen verliepen, hij zoekt nu een goed heenkomen. Deze onweerswolk is voor Perzië dus voorbij getrokken.

Maar alweer is het zich jaarlijks hernieuwend bericht verschenen, van een smokkelhandel op groote schaal bij de Golf van Perzië, om wapenen over te brengen. Reeds bewoog een karavaan van Arabische Bedoeienen zich van Muskate naar zee, toen zij door een gewapende politiemacht overvallen werd en haar waar in den steek moest laten, 200 geweren en 18 kisten ammunitie. Ditmaal is dus het oversteken naar Perzië voorkomen, maar 't is weer een begin van de „gunrunners" ondernemingen, die meermalen tot het zenden van een Britsche krijgsmacht geleid hebben.

Gaarne zouden wij een ruimer plaats afstaan aan het te Dresden gehouden congres voor tropenhygiëne, waar de Nederlandsche medici alleen in dr. Benjamins, uit Semarang, een vertegenwoordiging vonden, en aan 't uit den aard der plaats met een sterke Nederlandsche vertegenwoordiging vereerde, te Scheveningen gehouden, anti-alcohol-congres, maar wij moeten ons voor beiden tot één vermelding bepalen.

Dr. Werner uit Hamburg sprak op 'teerste over behandeling van malaria met salvarsaan, het nieuwe geneesmiddel 606, van Ehrlich-Hata.

Uit de proefnemingen is gebleken, dat het alleen resultaat heeft bij malaria tertiana. Het heeft geen of weinig invloed op m. quartana en m. tropica. (Corresp. N. R. C t. 20 Sept. Ochtenbl. B.)

Zeer interessant waren de onderzoekingen bij gemengde infectie. Na injectie bleek, dat de plasmodiën van de m. tertiana uit het bloed verdwenen, terwijl die van m. tropica bleven voortbestaan.

Bij een patiënt, die aan m. tertiana en syphilis leed, deed salvarsaan voor elke ziekte haar werking. De patiënt genas van beide ziekten.

Salvarsaan werkt vlugger dan chinine, al wordt deze laatste ook in de aderen gespoten.

Van het Scheveningsche congres vermelden wij een nevengevolg, de instelling van een internationale organisatie „pour la protection des races indigènes contre l'alcoolisme". Deze federatie vervangt die welke in 1887 te Zurich werd in het leven geroepen, en die van een comité dat te Londen gevormd was. Afdeelingen zullen in verschillende landen werkzaam zijn, zij werden reeds gevormd voor Gr.-Brittanië, Duitschland, Frankrijk en Italië. Zwitserland, Nederland, België, N.-Amerika zouden volgen. Stappen zouden worden gedaan om Zweden, Spanje en Portugal spoedig te organiseeren. Drie secretarissen vertegenwoordigen het Engelsch, Fransch en Duitsch. Tot vice-president „voor de eerste twee jaren werd Mr. C. Th. van Deventer, ons Eerste Kamer-lid, gekozen.

De federatie zal het volslagen verbod van verkoop van sterken drank aan inlanders trachten te verkrijgen. Doelt haar pogen in de eerste plaats op Afrika, het betreft ook andere werelddeelen.

***

De minder vriendschappelijke stemming ten opzichte van Japan wint in China toenemend veld. De uiting van de pers teekent dit duidelijk, en het orgaan van China in Europa, de „Agence d'extrême Orient", dat door het Chineesche gezantschap te Brussel wordt geïnspireerd, getuigt hiervan dan ook zoowel door de berichten, die het de wereld inzendt als door zijn publicatie „La Revue Jaune." Dit leidt er toe de mededeelingen van die zijde doorgaans met reserve te aanvaarden, en weinig waarde is aanvankelijk dan ook gehecht aan de aanwijzing in Juni jl. van een georganiseerd sémi-officieel spionnenstelsel, dat onder de mom van handelshuizen, kantoren en winkels te stichten om de Japansche nijverheid een beter afzetgebied te bezorgen, inderdaad een verspiedersvereeniging vormt, die over geheel Oost-Azië moet werken. De bladen namen de mededeeling eerst als een verdachtmaking op. Maar nu de statuten van de spionnenvereen. gepubliceerd zijn, nu de vreemde pers in Japan op toelichting aangedrongen heeft, terwijl de Japansche pers zelf een halsstarrig stilzwijgen daar tegenover stelt, nu de namen der stichters van de vereeniging genoemd zijn, en daaronder vier afgevaardigden voorkomen en ook van deze zijde geen afwijzing gekomen is, krijgt de zaak een schijn van waarheid, die van te meer beteekenis is, omdat ook officieel geenerlei dementi wordt gegeven. Hierdoor is het, dunkt ons, dan ook tijd geworden voor alle mogendheden, die bezittingen in Oost-Azië hebben, te overwegen, welke middelen zij zullen toepassen om de Japansche regeering de verantwoordelijkheid goed te doen inzien, die zij aanvaardt wanneer zij dit drijven in werkelijkheid laat overgaan. De Nederl. regeering geve hier het goede voorbeeld, het is niet zaak een conflict te zoeken, maar tijdig conflicten te voorkomen.

In de Revue Jaune No. 9 van 1911 komen de statuten in hoofdzaak voor, wij ontleenen er het volgende aan: De vereeniging staat onder de rechtstreeksche contrôle van den generalen staf. Haar werkzaamheid zal worden geleid door mededeelingen van dien staf, door bemiddeling van de Japansche gezanten en consuls aan de plaatselijke vertakkingen gezonden. Het hoofdbureau zetelt te Peking, in afwachting van de instelling van een eigen lokaal, in de Japansche legatie. Officieren en andere ambtenaren, die in 't buitenland zijn geweest, zullen in de eerste plaats voor deze bestemming in aanmerking komen in 't land, waarvan zij de taal en de gewoonten kennen. De verhouding tot de vreemden moet ten volle vriendschappelijk zijn, om de gewenschte inlichtingen te kunnen krijgen. De vereeniging heet, diplomatiek tot doel te hebben de traditiën en gewoonten te bestudeeren en wederkeerige ontwikkeling te bevorderen. Het feitelijke doel is inlichtingen in te winnen van militairen, diplomatieken, politie-

ken aard en betreffende de strategische gesteldheid van het land. De militairen moeten zich als handelslui voordoen.

***

Nieuw-Zeeland en Australië wedijveren in belangrijke minerale ontdekkingen. Volgens een rapport van den Amerik. vice-consul H. D. Baker zouden op de westkust van Nieuw-Zeeland rijke petroleumbronnen zijn gevonden, door boringen tot 2500 voet. De regeering zou een geregelden onderzoekingsdienst instellen over haar geheel gebied.

In 't noorden van Midden-Australië heeft de geoloog H. F. Browe de aanwezigheid bevestigd van uranium. Hij acht dit van groote waarde, in verband met de zeldzaamheid van delfstoffen, waaruit radium te verkrijgen is.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Cultura.

Het Sept.-Nr. van het maandblad „Cultura, Orgaan van het Ned. Instituut van Landbouwkundigen", bevat een tweetal bijdragen van den heer M. Buijsman te Nongko Djadjar, getiteld: „De regen tusschen de keerkringen", en „Bijdrage tot de kennis van het klimaat van Oost-Java. Weersoverzicht van Juli."

De schrijver is niet al te best te spreken over het „zonnige Indië", zooals hij dat aanschouwt van een 1200 Meters boven zeehoogte. Hij weeklaagt:

„Men behoeft waarachtig hier niet over de zon te klagen, want het is in sommige maanden haast een wonder, dat men dit hemellichaam kan zien! Hoe de toestand in de benedenlanden ook moge zijn, de regelmatige bewolking tegen den middag vindt men overal en dit is het wat de oorzaak is, dat het aantal uren zonneschijn zoo gering doet zijn! Men maakt zich over het algemeen een geheel verkeerd denkbeeld van Indië en van het klimaat, waartoe nog bijdraagt, dat uit Indië terugkeerende personen nooit daarover spreken en dus daardoor bewijzen, dat zij in dat opzicht evenals een mol in den grond geleefd hebben! Men spreekt over allerlei „toestanden", maar over klimaat of vegetatie, daarover hoort men geen syllabe! Een klaar bewijs, dat men zich, hier komende, om niets anders bekommert dan om geld en weer verdwijnt als het „geld" er is, zonder ook maar ergens notitie van te nemen.

Of dat ten eeuwigen dage zoo zal blijven?"

Over Ned. Nieuw-Guinea.

No. 20 der Korte Berichten voor landbouw, nijverheid en handel bevat het vervolg der korte aanteekeningen omtrent den handel in de z.g. „Groote Oost", waarvan we in vorige weekbladen reeds een en ander ontleenden. Dit vervolg, handelend over plaatsen op Nieuw-Guinea, luidt in telegramstijl als volgt:

Zoowel Kokas als Fak Fak maken den indruk van plaatsen in opkomst.

Te Fak Fak is een agentschap gevestigd van de Nederlandsche Nieuw-Guinea Handel-Maatschappij, welke firma thans echter liquideert.

Men meent, dat de mislukking van deze maatschappij voor een goed deel te danken is aan het feit, dat zij zich onmiddellijk met de Inlanders, de Papoeas, in verbinding stelde, met uitschakeling van de Chineesche en Arabische handelaren. Deze laatsten hebben zich toen vereenigd, om den handel van de maatschappij onmogelijk te maken, en zij is tegen die macht niet opgewassen geweest.

De Assistent-Resident Dumas koestert van dit gedeelte van Nieuw-Guinea goede verwachtingen.

Speciaal van de omgeving van Kaimana, welke plaats sedert 1 Januari 1911 in het verkeer van de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij is opgenomen.

In die omgeving moet een groote hoeveelheid damar van goede kwaliteit te vinden zijn, terwijl ook rottan en rubberhoudende planten in vrij groote hoeveelheid worden aangetroffen.

De Papoea is bovendien niet geheel onbekend met het tappen van rubber, zoodat op den duur onder hen zeker werkkrachten te vinden zullen zijn voor de inzameling van de getah.

Van Kaimana uit is het binnenland ook veel gemakkelijker te bereiken.

Een bezwaar is evenwel, dat de moerassige omgeving van Kaimana niet zeer bevorderlijk is aan den gezondheidstoestand, terwijl die te Kokas en Fak Fak gunstig genoemd kan worden.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 8 van den loopenden jaargang: Denkbeeld om in de opleiding tot onderluitenant bij de Infanterie meer uniformiteit te brengen, door J. H. C. Vermeer. (De schrijver is van meening, dat de opleiding tot onderluitenant evenals de kader- en de officiers-opleiding behoort te geschieden in een speciaal daartoe bestemde inrichting. De vorming aan de Militaire School zal een beter gehalte der onderluitenants waarborgen, hetgeen niet anders dan in het belang van het leger kan worden geacht). — De diensthond in Indië, door G. J. Tijmstra. — Ziekendragers, door J. Kouwenaar. — Een von Moltke'sche verdediging van onzen archipel. — De vliegmachine voor militair gebruik, door W. J. Lucardie. — Met patrouille-honden de rimboe in. — Over den tactischen verkenningsdienst der cavalerie. — Van vreemde legers. — Uit de pers. — Overzicht van eenige tijdschriften.

De Protestantsche Kerk in Ned. Oost-Indië.

Onder dezen titel heeft dr. W. van Lingen een brochure geschreven (Baarn, Hollandia-Drukkerij), waarin de schr. een historisch overzicht geeft van de wording en ontwikkeling der Protestantsche Kerk in Indië, vervolgens een schets van de kerkelijke inrichting, zooals die nu bijna een eeuw bestaat en eindelijk een beschouwing wijdt aan de beginselen dier Kerk.

Dr. van Lingen's oordeel over den huidigen toestand luidt niet onverdeeld gunstig, als hij zegt:

Ontegenzeggelijk ziet deze zoogenaamde „Protestantsche" Kerk er al zeer weinig Protestantsch uit; waar gemeenten en „leeken" zoo weinig recht hebben van meespreken en alles van bovenaf is en wordt geregeld, zou men de inrichting Roomsch kunnen noemen, met dien verstande, dat het Kerkbestuur te Batavia fungeert als bisschop en de Regeering als paus; men zou ook kunnen denken aan een gecompliceerd Zendelingsgenootschap, dat predikanten als zendelingen uitzendt onder de verstrooide Europeanen, gelijk bijv. de Ned. Herv. Kerk tegenwoordig predikanten uitzendt in de grens-provinciën van Duitschland.

De vraag: welke is de ontwikkelingsgang der Indische Kerk in de toekomst, beantwoordt schr. volgenderwijs:

Het komt ons voor, dat het antwoord op de gestelde vraag vervat is in het enkele woord: decentralisatie: van Nederland naar het Kerkbestuur in Indië (keuze der predikanten); van dit Kerkbestuur naar de kerkeraden (keuze van de richting der predikanten); van de kerkeraden naar de leden der gemeenten (kiesrecht).

Dit acht hij de eenige weg, die kan leiden tot nieuwe belangstelling en meer opgewekt kerkelijk-godsdienstig leven.

Geologisch onderzoek van Ned.-Indië.

Prof. H. G. Jonker gaf in „De Ingenieur" van 10 December 1910 aangaande de exploratie van Ned.-Oost-Indië als zijne meening te kennen, dat men bij dit onderzoek gebruik moest maken van geologen en niet van mijn-ingenieurs, zooals van andere zijde was voorgesteld.

In hetzelfde tijdschrift (No. 38 van den loopenden jaargang) komt Prof. J. op dit onderwerp zijdelings terug, naar aanleiding van het feit, dat door het Indische Gouvernement tien geologen worden gevraagd om binnen het tijdsverloop van één jaar bij de exploratie in Indië te worden werkzaam gesteld. De schr. juicht dezen maatregel wel is waar toe, maar hij geeft hem toch aanleiding tot opmerkingen van minder aangenamen aard:

Want — zegt hij — het lijdt geen twijfel, dat deze tien geologen, op een hoogst enkele na, niet in Nederland zullen kunnen worden gevonden, zoodat deze plaatsen weder door buitenlanders zullen worden ingenomen. Dit is een beschamend feit. Ik zie volstrekt niet in, waarom Nederland zelf niet de hand aan den ploeg kan slaan en middelen beramen om in het vervolg Nederlandsche krachten daarvoor beschikbaar te stellen. Ik weiger te gelooven, dat we niet in staat zijn bij een voldoend aantal jonge menschen het besef te wekken, dat hier een werkkring is te kiezen, waarop allicht nog te weinig de aandacht is gevestigd.

Hoopt schrijver van harte, dat Nederland zoo spoedig mogelijk over een grooter aantal geologen zal kunnen beschikken, de vraag, op welke wijze men daartoe kan geraken, is z.i. niet zoo heel gemakkelijk te beantwoorden. Een goede opleiding voor geoloog bestaat in Nederland niet, zegt Prof. J. en dringt aan op de instelling van een nieuw diploma, dat van geoloog, aan de Technische Hoogeschool te Delft.

Van Java's tempelschoonheden.

In „Buiten" van 16 Sept. vervolgt Joh. Brandenburg Jr. zijn geïllustreerde en alleszins lezenswaardige beschouwingen over de tjandi's van Java.

Thans geeft hij eene beschrijving van Tjandi-Bening, waarvan wij een gedeelte overnemen:

„Wat bij andere tempel-ruïnen ontbreekt staat hier onomstootelijk vast: de stichtingsdatum, ons jaar 779. Volgens de legende was Kandi-Laras, broeder van Bôndô-Wôsô en bondgenoot in den strijd tegen Bôkô, later onder den naam Praboe-Madoe-Koesoemo koning van Pengging, de vervaardiger van de beelden, die Kali-Bening sierden. Weinig is er van dit eere-monument overgebleven. Het Tara-beeld, de beelden uit het voorportaal, de kapellen, de nissen, zij zijn verdwenen alle. Alleen een paar kleine Boeddha-beeldjes zijn nog te zien in enkele gespaarde dak-nissen.

Van den oorspronkelijk twintig-hoekigen tempelbouw met piramide-vormigen, afsluitenden bovenbouw van steeds kleinere tempelnissen, gekroond door tjaitja's op lotuskussens rustend, is nog maar het hoofdvertrek, met het restant van den bovenbouw, en de zuidelijke kapel overgebleven, welks muren echter alle op instorten staan. De andere kapellen, de terrassen, de trappen, alles verdween, werd geroofd, vernield, verging tot puin.

't Weinige, dat overbleef, is echter zoo edel van conceptie, zoo zuiver gedacht, zoo rijk uitgevoerd, dat Dr. Groneman, terecht, uitroept: „Waarom hebben wij Nederlanders geen multimillionairs, die voor zulk een arbeid in den dienst van wetenschap en kunst kapitalen over hebben?

Waarom zijn wij een k l e i n volk, dat meer omvat, dan 't beheerschen kan?"

***

Laten wij rustig, met eerbied herdenkend de werkers, die eeuwen geléden met de meest primitieve werktuigen deze wonderen van bouw- en beeldhouwkunst tot stand brachten, beginnen het schoonst overgebleven kunstgewrocht, het front van de zuidelijke kapel, te beschouwen. De toegang tot deze kapel wordt geflankeerd door tot pilaren gevormde steenblokken, op hun kapiteelen dwerggestalten dragend, die, op hun omhoog geheven handen, de steunstukken torsen van den sierlijken kransboog. In de nis boven de deur worden wij een zittende vrouwenfiguur gewaar, als door dien kruisboog gekroond.

Prachtig, zuiver bewaard gebleven is het omsluitende ornament, dat stijgend van de hoogte van den toegang ongeveer boven de fries eindigt in een reeks gelukzalige hemelingen... misschien verkondigend de hulde aan Tara. Het middenvak van dit hoofd-ornament stelt 'n monsterachtigen Garoeda-kop voor, getooid met een fraai gestyleerden haardos. Aan weerszijde, de afsluiting vormend, rijzen rijk bewerkte Naga-lichamen omhoog, die, ter hoogte van den Garoeda-kop eindigend — 'n zeer onzuivere oplossing van dit slang-motief — daar 'n hoekpunt vormen voor vreemdsoortige monsterdieren, die we aan geen anderen tempel nog gezien hadden.

In de sierlijk gevormde, wijd-opengesperde Naga-muilen zitten kleine leeuwtjes met bloem-snoeren in den bek.

Aan beide zijden van dit prachtig-symmetrisch ornament, in ondiepe nissen, door geornamenteerde kransbogen gedekt, zijn in bas-relief man-figuren gehouwen, die 'n lotusbloem vasthouden en een tjamara zwaaien. De door een aaneensluitende reeks van torsende dwergen versierde fries heeft een met rijk bloemmotief behouwen bovenbouw.

In de buitenzijmuren waren diepe nissen gebouwd waarin voorheen beelden geplaatst waren, rijk behouwen met 'n omlijstend Garoeda-Naga motief als bij den zuidelijken gevel. Deze nissen, de muurpaneelen van den hoofdbouw, evenals die van de zuiderkapel, zijn omlijst door een rustigen, prachtig gehouwen band.

Den bouwval binnenklauterend, bevinden we ons tegenover een aan den achterwand gebouwden troon, over bijna de geheele breedte. Op dezen troon ligt een groot steenen kussen, waarop het groote Tara-beeld moet gezeten hebben. Boven den troon, als door den muur gedrongen, komt het halve lichaam van een olifant te voorschijn, op zijn nek een monster dragend, zooals we aan den zuider-gevel zagen, waar 't Naga-ornament zoo onverklaarbaar onlogisch verbroken wordt. Het pyramide dak, dat eens den heelen tempel overdekte, had boven de kroonlijst, evenals de tempel zelf, een twintighoek-vorm. Deze werd gevormd door een aaneensluitende reeks van nis-tempeltjes, gedekt door 't Garoeda-Naga motief in kransboog vorm, waarin één Boeddha-beeld zetelde, elke nis gekroond door 'n klokvormige tjaitja, eindigend in een achthoekigen kegeltop. Boven deze eerste reeks verhief zich een tweede, achthoekig, met aan elke zijde een Boeddha-nis, aan de vier hoofdzijden geflankeerd door viermaal vier paneelen, die waarschijnlijk, als de paneelen aan de zuiderkapel, door een relief-beeld versierd waren. Deze nissen werden elk door drie kleinere tjaitja's gedekt. De vier schuine zijden droegen grootere dagobs. Daarboven verhief zich een derde, wederom achthoekige, Boeddha-nissen-reeks, omlijst door twee versierde banden en eveneens gedekt door drie tjaitja's op de hoofdzijde en één grootere op de schuine vlakken. Deze drie reeksen losten zich als 't ware op in één grooten, alles beheerschenden dagob.

In deze monumentale eenheid werd de eerbied van een heel volk gebeeld.

Grootendeels verwoest, staat heel de bouwval op instorten. In 't tropische klimaat, waar „'n wandelstok, in den grond gestoken, weer vruchten dragen gaat", ontkiemt het plantenleven zelfs op verweerde andasiet-blokken.

„Waarom zijn wij een klein volk, dat meer omvat dan 't beheerschen kan?"

Want als behoud mogelijk is — en 't is mogelijk! — zal een smet op het besturend volk geworden zijn, dat zoo'n historische kunstschat deed verloren gaan, al is „kunst geen regeeringszaak."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 18: A. E. Rambaldo † (met portret), door M. van Geuns. — In Memoriam: A. E. Rambaldo, door W. J. v. d. Leemkolk. — Het tienjarig jubileum van het Blindeninstituut te Bandoeng (met afb.) — Indische penkrassen. — In het Bijblad voor dames: Inlandsche kunstnijverheid ten huize van den Javaanschen architect R. M. F. Wrek Sodiningrat te Soerakarta, door Lem.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 38: De sisalcultuur op Hawaii (vervolg). — Over zaadkeuze bij Hevea, door C. J. de Vogel. — Maatregelen tot bescherming der rubberproductie in Brazilië. — Mededeelingen van het „Proefstation voor Tabak", door P. Hondius Jz. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1912. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele Berichten en Verslagen. — Enz.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

La Gazette de Hollande.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 30 Augustus 1911;
De Locomotief t/m 29 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 29 idem;
De Sumatrapost t/m 30 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 28 idem;
De Sumatrabode t/m 1 September 1911;
De Indische Mercuur no. 39;
Handelsberichten van het Dept. v. Landbouw;
Kort verslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
Weekblad voor Indië no. 19;
De Banier no. 34;
Vrede door Recht no. 8;
Neerlandia no. 9.

ADVERTENTIËN.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:
1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER - Joan Maetsuyckerstraat 28.

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ
LUCTOR ET EMERGO
:: 's-GRAVENHAGE ::
AMALIA VAN SOLMSSTRAAT No. 2—4

Heden verschenen:

:: ELEMENTEN DER :: PRACTISCHE ASTROLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS

Dit werk van circa 13 vel druks zal bevatten hetgeen in cursus-vorm te Den Haag, Arnhem en Nijmegen (1910-1911) werd behandeld, en zal ook in den vervolge door den schrijver als leiddraad bij cursussen worden gebruikt.

Het tracht een schets te geven van de *logische grondslagen*, waarop de *practische astrologie* berust.

Het werk wordt uitsluitend gebonden in den handel gebracht.

Prijs . . f 4.50

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden

Van denzelfden schrijver verschenen in 1910:

Theosofie, de Theos. Vereeniging en de Theos. Beweging, 50 pag. 8° royaal — ing. *f* 0.25, geb. „ 0.65

Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding, 100 pag. 8° kl. med. . . — ing. „ 0.50, geb. „ 0.80

AUG. SAVELKOUL,
v/h. J. VAXELAIRE & CIE.,
BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG, SOERABAYA.

SPECIAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen

EN

HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te *Amsterdam*, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

VACANT

VACANT

30% Enorme Groote Uitverkoop 30%

op alle Artikelen, wegens afgeloopen Saison

korting. korting.

BIJZONDERE GELEGENHEID VOOR

St. Nicolaas-Geschenken voor Indië.

ENORME GROOTE KEUZE IN

Broches - Ringen - Oorknopjes - Dasspelden - Medaillons - Colliers - Armbanden - Hoedespelden - Heeren- en Dames-Kettingen - Manchetknoopen, etc. etc.

SPUISTRAAT 41A - DEN HAAG -

BIJOUTERIE PARISIENNE

SPUISTRAAT 41A - DEN HAAG -

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch (gediplomeerd), Atjehsch.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Onmiddellijk beschikbaar voor de reis naar Indië, een mannel. inl. bediende, zeer betrouwb. (reeds 10 jaar in dienst) en zeer geschikt bij kleine kinderen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.